

DE KUTSERS.

We zijn op het Wapenplein, door de Oostendenaars meestal de Grote Markt genoemd, in het jaar O.H. 1900... In de maand augustus en op een donderdag, als u het goedvindt? Tussen 11 en 12 uur (het "oude" uur wel te verstaan). De Oostendenaars roepen elkander opgeruimd toe: "'t Is wè(r) e wirtje, he?" Want in die jaren waren er nog ware zomers en echte winters. Het schouwspel op de Grote Markt is enig-mooi. Honderden kramen, met hagelwitte linnen dekkingen tegen het felle zonlicht, vullen evenwijdig het ruime plein. Het is een ononderbroken geroezemoes van luide uitroepen en kakelende stemmen; een bonte wiemeling van vreemdelingen en Oostendenaars tussen en rondom de kramen. De beiaardier M. Hauchard tokkelt onverpoosd op zijn toren de laatste modedeuntjes uit die tijd en besprenkelt de Grote Markt met zijn klankvolle akkoorden. En boven dat alles schittert heerlijk de milde hete middagzon...

Het is immers marktdag. De eerste rij, vlak vóór het stadhuis, is ingenomen door de "Butterboerinnen". Het is steeds een voorrecht geweest van de pachtersvrouwen de boter en eieren van hun hoeve op de markt te verkopen. Ze waren daartoe meestal op hun "best" gekleed en de diamanten "sliengers" en het diamanten kruis ontbraken nooit. Op de tweede rij zag men de kaasverkopers, verder enkele bloemisten en zelfs tabakventers. Dan een half dozijn

kieken- en konijnenkutsers. Doch van af de kiosk waren alle kramen voorbehouden aan de beenhouwers. En als ik zeg "beenhouwers", dan moet u lezen de **Kutsers van Koekelare**. Op enkele uitzonderingen na. Want Oostende bezat toenmaals nog geen eigenlijke vleesmarkt. Of liever de Grote Markt was alsdan, sinds meer dan een eeuw, hoofdzakelijk de vleesmarkt. En het zwijnen- en kalfsvlees werd er, bijna uitsluitend, aangebracht door de Kutsers van Koekelare.

Wat is eigenlijk een kutser? Laten we het Ethymologisch Woordenboek van Prof. J. Vercouillie ter zijde liggen, doch openen we liever het Westvlaamse Idioticon van Kan. De Bo. Voyons, "Kutser" zeggen we!... **Kuts** of **Kutser** is iemand die te lande rondgaat om stoppe, boter, eiers, konijnen en kiekens in grote hoeveelheid aan te kopen en dan voort te verkopen. In het Frans: revendeur...

Nochtans noemde men later ook "kutser" de persoon, die van hoeve tot hoeve trok om zwijnen en kalveren te kopen, soms ook wel groter rundvee. Om dan deze dieren thuis te slachten en het vlees op de markten te verkopen...

Wat dit allemaal met de Oostendse Folklore te stellen heeft? Ogenblikje! De meeste kutsers leefden schier uitsluitend met Oostende. Koekelare alleen telde ongeveer drie dozijn beenhouwers, die meestal hun ganse leven naar de markten van onze stad kwamen. Ze kenden evengoed of misschien beter dan wij zelf onze gewoonten, onze zeden, onze neigingen. Ze maakten zich dikwijls onze lokale zegswijzen en uitdrukkingen eigen. Alleen woonden ze niet in onze muren. Omgekeerd kenden veel Oostendse huisvrouwen dikwijls beter de kutsers van Koekelare dan de beenhouwer uit hun straat of wijk... Zo onthielden ze zelfs hun namen en somtijds hun voornamen. Misschien zullen enkelen zich nog Charlewie Hoppe, Charreltje Haest, Staftje Callemeyn, de Overbeke's, Pol Mergaert, Devreker enz. herinneren?

Het was een feit dat de prijzen van het vlees bij de kutsers voordeliger waren dan die te Oostende. Bij zover dat de lokale beenhouwers ganse zwijnen, kalveren of de beste rundstukken aan de kutsers kochten. Anderzijds lieten de kutsers heel wat geld te Oostende. Niet alleen deden hun vrouwen graag aankopen in de Grote Bazaar of andere grootwarenhuizen, doch ook de afspanningen deden uitstekende zaken op de marktdagen. Immers behalve de slachters van Koekelare spanden ook de poeliers, de boter- en eierboeren er uit.

En hoe schilderachtig de kutskarren zelf. Hoe dikwijls heb ik de lange slierten voertuigen niet nagekeken op de Torhoutsteenweg buiten Oostende. Stel u een tamelijk logge kar voor op twee stevige hoge wielen. Een grijswit zeil is op de hoepels gespannen en in een wrong geknoot op het achterberd. Een wiegelende bol- of stallantaarn vóór en achter de kar. Tussen de lamoenen of brancards een paard of een muilezel. In de kar een dikke laag stroo, waarop de kutser en zijn vrouw in halfliggende houding dommelden. Onder de hoge kar hing, stevig vastgebonden, een grote mand die het gehouwen vlees of de andere waar bevatte.

Te Oostende werden de paarden of muilezels meestal gestald in de afspanningen "Het Zeepaard, Sint Bastiaan, bij Gustaaf Pierloot, het Wit Paard" enz. De karren werden links en rechts op de kleine stadspaleinen geschikt. Zo ontving het Vissersplein (de Zwienemarkt) soms een vijftigtal karren...

... ..

Als kind bracht ik jaarlijks een deel van de grote vakantie door bij een groot tante te Koekelare. Dit belangrijk dorp kende alsdan noch spoorweg, noch tramlijn. En het was met een kutserkar dat ik de meer dan 20 kilometer afstand aflegde. De reis duurde ruim twee uren. Vooraan

vocht Hoppe tegen de slaap. Achteraan snorkte zijn vrouw, Stiffe Beschuit (Bossuyt), in het stroo. Het kon geen kwaad. Het paard kende de weg. Het volgde trouwens gedwee een andere kar. Veel gerij was er alsdan nog niet. Doch ik bleef klaar wakker en genoot gulzig van al hetgeen ik te zien, te horen en te ruiken kreeg.

Van uit een kutserkar heb ik voor het eerst Vlaanderen ontdekt...